

**VluchtelingenWerk
Nederland**

Aan de woordvoerders SZW in de Tweede Kamer

cc. Dhr. J.N.J. Nobel, Staatssecretaris Participatie en Integratie

Datum 19 mei 2025

Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland | Commissiedebat Armoede- en schuldenbeleid (SZW) | donderdag 22 mei 2025

VluchtelingenWerk Nederland

Postbus 2894

1000 CW Amsterdam

Telefoon (020) 346 72 00

info@vluchtelingenwerk.nl

www.vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders,

VluchtelingenWerk Nederland heeft op 15 april jl. het rapport [‘Vliegen of vallen?’](#) over de financiële positie van vluchtelingen aangeboden aan de commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Dit rapport – waarin we ingaan op financiële knelpunten die spelen bij de (eerste) huisvesting van statushouders en de verschillen tussen gemeenten – wordt betrokken bij het commissiedebat [Armoede- en schuldenbeleid](#) van donderdag 22 mei. Ten behoeve van dit debat geeft VluchtelingenWerk Nederland u graag nog een aantal punten mee.

Bestaanszekerheid en financiële start

Uit artikel 20 van de Grondwet vloeit voort dat het een kerntaak is van de regering om bestaanszekerheid te garanderen. Het kabinet heeft [aangegeven](#) armoede te willen voorkomen en zich ervoor in te zetten dat iedereen kan meedoen in de maatschappij, als het kan door werk. Veel vluchtelingen kunnen niet wachten om aan de slag te gaan en brengen een diverse talenten en capaciteiten die hard nodig zijn in de Nederlandse samenleving. Echter, de meeste vluchtelingen kunnen na statusverlening en huisvesting in de gemeente niet meteen in hun eigen onderhoud voorzien. Voor veel banen is kennis van de Nederlandse taal nodig: velen beheersen deze niet meteen omdat de verplichte inburgering in principe pas start na huisvesting in gemeente. Bovendien is inburgering vaak niet te combineren met een fulltime baan. Kortom: statushouders moeten een kans krijgen toe te groeien naar werk.

Net als andere gerechtigden die (tijdelijk) niet zelf in het levensonderhoud kunnen voorzien, hebben vluchtelingen recht op een bijstandsuitkering zolang ze nog niet financieel onafhankelijk zijn. Maar waar de bijstand meestal fungeert als laatste ‘vangnet’ voor mensen die werkloos zijn geworden, is het voor hen een financiële start van hun nieuwe leven in dit land. Zij krijgen daarnaast te maken met kosten die andere minima niet of zelden hebben. Denk bijvoorbeeld aan de inrichtingskosten bij eerste huisvesting, leges- en vertaalkosten, de kosten van gezinshereniging, en reiskosten naar de inburgeringslessen. Hun start- en uitgangspositie is daarom anders dan die van andere bijstandsgerechtigden.

Vluchtelingen die zich vanuit een asielzoekerscentrum (azc) kunnen vestigen in een gemeente moeten veel regelen, en krijgen te maken met meer instanties en regels dan andere inwoners die gaan verhuizen omdat alles nieuw is. Denk naast contracten voor internet, gas, water en licht aan afsluiten van verzekeringen en het aanvragen van bijstand, toeslagen en kinderbijslag. Daarnaast moet een volledige inboedel worden aangeschaft.

Knelpunten die leiden tot inkomensproblemen

Een goede financiële start voor vluchtelingen kan door een aantal factoren in de weg worden gezeten, zoals onvoldoende kennis van de Nederlandse taal en het financiële systeem, beperkte mentale veerkracht als gevolg van onverwerkte traumatische gebeurtenissen, het ontbreken van een sociaal

netwerk en het niet hebben van een financiële buffer. Hierdoor hebben vluchtelingen gerede kans om *langdurig* financieel in de knel te komen. Het ontbreken van een goede financiële start veroorzaakt naast schulden ook stress en belemmert bij het kunnen meedoen aan de samenleving. Te weinig geld om rond te komen is een belangrijke factor die het [doenvermogen](#) aantast.

Deze knelpunten en de gevolgen ervan voor vluchtelingen worden onderkent in diverse onderzoeken, zoals bijvoorbeeld door het [KIS](#). Ook de [Nationale Ombudsman](#) wees eerder op de moeilijke financiële start van vluchtelingen bij eerste huisvesting. Vluchtelingen hebben een relatief groot armoederisico, aldus [CBS](#). Verder wijst ander [onderzoek](#) uit dat kinderen van statushouders de grootste kans hebben om op te groeien in armoede. Van de kinderen met een Syrische of een Eritrese achtergrond is zelfs 77 respectievelijk 64 procent arm.

Oplossingen onvoldoende in zicht

Veel gemeenten 'ontzorgen' statushouders in de eerste periode tijdens de inburgering door bijvoorbeeld bepaalde vaste lasten meteen op de uitkering in mindering te brengen. Dat kan helpen, maar voorkomt niet dat er complicaties optreden zoals te weinig [inkomen](#) door een late start van de uitkering of toeslagen, verrekening van inkomsten, (voor de statushouder) onverwachte terugvorderingen en eindafrekeningen voor energie. Uitkering en toeslagen worden op verschillende momenten uitbetaald. Er kunnen ook ziektekosten bij komen vanwege het eigen risico of de eigen bijdrage in de zorgverzekering. Een voorbeeld daarvan zijn kosten voor mondzorg. Van de Syrische statushouders beoordeelt 18% (in relatie tot 4% onder de algemene bevolking) de gezondheid van hun mond als zeer slecht. Een goede mondgezondheid is van invloed op algemene gezondheid. Voor statushouders die relatief nieuw zijn in de Nederlandse bureaucratie en nog niet altijd de taal beheersen is het extra lastig om alle regels, wetten en instanties te doorgronden en te begrijpen wat er van hen wordt verwacht. Als gevolg van het feit dat er in regelgeving vaak geen rekening gehouden wordt met de situatie en omstandigheden van statushouders en het beleid niet goed aansluit daarop, zijn er vaak (achteraf) reparaties nodig in de vorm van aanpassingen of uitzonderingen. Het is lastig in deze situatie grip te houden op het budget.

Gemeenten hebben beleidsvrijheid in de uitvoering van de Participatiewet en daar horen verschillen bij. De grotere rol van gemeenten in het minimebeleid heeft echter onbedoeld ongelijkheid in de inkomensondersteuning van mensen op of rond het sociaal minimum tot gevolg, zeker ook voor statushouders. De Commissie Sociaal Minimum constateerde dat de [verschillen](#) tussen gemeenten bij hun inspanningen voor armoedebestrijding erg groot zijn geworden. En dat die verschillen niet alleen zijn te verklaren door politieke keuzes, maar ook door de financiële armslag van een gemeente. De commissie pleit voor een nieuwe balans tussen gemeenten en het Rijk bij armoedebestrijding.

Aanbevelingen

In ons [rapport](#) 'Vliegen of vallen' doen wij concrete aanbevelingen tot verbetering van de financiële start van vluchtelingen aan diverse actoren, waaronder ook aan het kabinet. In onze [brief](#) ten behoeve van het recente debat over de Participatiewet in Balans zijn wij hier ook nader op ingegaan. Graag brengen we de volgende punten onder uw aandacht voor dit commissiedebat:

- Maak landelijk beleid ten aanzien van de uitvoering van de Participatiewet om:
 - verschillen in de voorzieningen die gemeenten aan startende statushouders bieden zoveel mogelijk tegen te gaan en daardoor armoede te bestrijden;
 - verschillen in deskundigheid en de wijze waarop gemeenten en individuele klantmanagers vluchtelingen behandelen te verkleinen zodat op een goede manier maatwerk geboden kan worden;
 - knelpunten waar de regelgeving of uitvoeringspraktijk juist voor statushouders (extra)

negatief uitpakt weg te nemen. Hierbij gaat het onder meer om de vierwekenzoektermijn voor jongere statushouders zonder ouderlijke steun. Zij hebben bij eerste huisvesting geen geld om van te leven. Of bijvoorbeeld de onbekendheid van gemeenten ten aanzien van de noodzaak de ALO-kop (alleenstaande oudertoelage bij kindgebondenbudget) te compenseren bij alleenstaande ouders met een partner waarvoor de gezinshereniging nog loopt;

- landelijke afspraken te maken met gemeenten over minimumvoorwaarden voor een goede start van statushouders, zoals over de noodzaak van overbrugging- en inburgeringsbudget.

- Voorkom zoveel mogelijk het inkomensgat en zorg voor snelle toegang tot voorzieningen en toeslagen:
 - zorg voor snelle inschrijving in de BRP, ook voor nareizende gezinsleden die direct in de gemeente gaan wonen en een verblijfsdocument;
 - maak goede afspraken met het COA ten aanzien van het regelen van een aantal essentiële zaken voor huisvesting, zoals de check op BRP-inschrijving, verblijfsdocument, een werkende Digid, ondersteuning aanvraag kinderbijslag en kindgebondenbudget en het faciliteren van een 'regeldag' voor de verhuizing;
 - zorg voor uitbreiding van de [pilot aanvraag zorgtoeslag via de BRP-straten](#) nu het COA geen Toeslagenservicepunt meer heeft.
- Zorg voor een aanbod gericht op het aanleren van digitale competenties zowel in de opvang als in de gemeenten
- Zorg voor een goede/betere toegang tot de (psychische) gezondheidszorg voor vluchtelingen
- Verbeter, vertaal en vereenvoudig de communicatie met en voorlichting over financiële zaken voor vluchtelingen en betrek hen bij de totstandkoming van beleid daarover.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken in het debat, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland